

Досі головна увага приділялася переважно розбудові механізмів політичних відносин з Євросоюзом, і цю роботу, безумовно, не можна припиняти. Водночас сьгодні зусилля мають зосередитися на суттєвому поглибленні та розширенні практичного співробітництва між Україною та ЄС за всіма магістральними напрямками - економічному та торговельному; зовнішньополітичному та у сфері безпеки; у галузі юстиції та внутрішніх справ. Згідно з Програмою інтеграції України до Європейського Союзу така співпраця повинна сприяти здійсненню у країні системних реформ, а також забезпеченню сприятливих для України умов у контексті розширення ЄС.

Настав також час для істотної активізації зусиль у підвищенні рівня підготовленості держави, суспільства та національної економіки до входження в структури ЄС. Це визначає напрями перетворень в Україні та пріоритети при формуванні та здійсненні економічної і соціальної політики.

Узагальнюючи результати дослідження щодо інтеграційних процесів України в контексті даного дослідження слід розуміти, що європейська інтеграція для України є шляхом покращення та модернізації економіки, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вільний рух в середині інтеграційного об'єднання кваліфікованої робочої сили, товарів, послуг, факторів виробництва, а також це все передбачає вихід на єдиний спільний ринок. Співробітництво України з ЄС сприятиме наближенню нашої держави до високих європейських стандартів, підвищенню рівня життя та добробуту населення.[3]

Список використаних джерел:

1. Малик Я. Європейський Союз / Я. Малик, О. Киричук, І. Залуцький – Львів, 2006 – 610с.
2. Чалий В. Перспективи євроінтеграції України // Аргументи та факти – 2007 - № 25 – с.6-10
3. 4. Украина и Европейский Союз: концепция экономического сотрудничества// Тезисы докладов региональной конференции «Проблемы и перспективы формирования цивилизованного общества в Украине» - Донецк 1995

Прогалини в праві та шляхи їх усунення

Піжевська А.В., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Пустовіт Ж.М.*

Актуальність теми дослідження зумовлена зміною сучасного праворозуміння. інтеграцією різних шкіл права. спрямованістю на реалізацію загальноправових принципів, забезпечення прав і свобод людини і громадянина в процесі правозастосовної діяльності органів державної влади. Зокрема, в Конституції України 1996 року визнано й закріплено принцип верховенства права, який є одним із провідних в утвердженні правової держави та громадянського суспільства. Втілення його в життя потребує нового теоретико-методологічного опрацювання основних засад правозастосування при прогалинах у праві, проведення комплексних теоретичних досліджень сутності прогалин у праві та шляхів їх подолання.

Прогалини у праві відкривають широкі можливості свавільного застосування закону, що особливо неприйнятне для України – держави романо-германської правової системи, основними рисами якої є нормативність, упорядкованість і структурованість джерел права, забезпеченість правилами юридичної техніки, що обумовлює необхідність наукових розробок в галузі правозастосування при неповному врегулюванні суспільних відносин, удосконалення способів подолання прогалин у праві.

Прогалини в праві є дефектами у виявленні державної волі, її оформленні, в неповному або недостатньому використанні засобів юридичної техніки, в наявності прогалин і протиріч в діючому праві [5].

Дослідження проблематики подолання прогалин у праві потребує комплексного підходу, врахування нових напрямів розвитку вітчизняної юридичної науки, з одночасним переосмисленням наукових поглядів минулого, висвітленням прикладних аспектів даного напрямку дослідження.

Сучасній українській доктрині притаманні різні підходи до визначення поняття «прогалина в праві». Варто виділити два основні підходи до визначення суті прогалини в праві. Зокрема, перший підхід характеризується тим, що дослідники визначають прогалину в праві як «відсутність норм права (або їхніх частин), що регулюють конкретні суспільні відносини у тому разі, якщо воно підлягає сфері правого регулювання» [3].

Інший підхід до розуміння суті прогалин у праві пов'язаний з ширшим трактуванням сфери відносин, які підлягають правовому регулюванню. Отже, прогалина у праві – це повна або часткова відсутність у чинних нормативно-правових актах необхідних юридичних норм [1].

Основними причинами виникнення прогалин в праві вважають:

1) невміння законодавця відобразити в нормативних актах усе різноманіття життєвих ситуацій, які вимагають правового регулювання (первісна прогалинність);

2) невміння законодавця передбачити появу нових життєвих ситуацій у результаті постійного розвитку суспільних відносин, здійснити щодо них певні законодавчі дії (подальша прогалинність);

3) технічні помилки законодавця, допущені при розробці законів і у використанні прийомів юридичної техніки.

Прогалини в праві виникають, як правило, там, де є суперечливість норм однакової сили, коли одна з них «знищує» іншу [6].

Невірно вважати прогалинами такі випадки:

- кваліфіковану мовчанку законодавця, коли він умисно залишає питання відкритим, утримується від прийняття норми, відносить вирішення справи за межі законодавства;

- свідоме віднесення питань на розсуд правозастосувача, коли законодавець розраховує на конкретизацію його законодавчої волі правозастосовними та іншими правовими актами.

Прогалини повинні своєчасно усуватися. Усунути прогалину можна лише за допомогою правотворчого процесу, шляхом внесення змін і доповнень до існуючих чи видання нових, довшіх нормативно-правових актів. Проте швидке усунення таким чином прогалин не завжди

можливе, оскільки воно пов'язане з достатньо тривалим правотворчим процесом, тому виникає потреба в їх подоланні шляхом аналогії.

Аналогія повинна застосовуватися у строгій відповідності з вимогами законності. Режим законності диктує ряд вимог до використання аналогії: 1) вирішення справи за аналогією допустиме тільки у випадку повної відсутності або неповноти правових норм; 2) схожість обставин, що розглядаються за аналогією з наявною нормою, повинна характеризуватися істотними, рівнозначними в правовому відношенні ознаками; 3) висновки за аналогією недопустимі, якщо вона прямо заборонена законом, або якщо закон пов'язує настання юридичних наслідків з наявністю конкретних норм; 4) виняткові норми і вилучення із загальних законодавчих приписів можуть братися до уваги тільки тоді, коли обставини, що розглядаються, є також винятковими; 5) вироблене в ході використання аналогії правове положення не повинно суперечити жодному з тих, що є в діючому законодавстві; 6) рішення за аналогією припускає пошук норми спочатку в актах тієї ж галузі права, і лише за відсутності такої можливе звернення до іншої галузі чи законодавства в цілому [2].

Найпоширенішими способами подолання прогалін є аналогія закону й аналогія права.

Аналогія закону застосовується, коли відсутня норма права, що врегулює даний конкретний життєвий випадок, але в законодавстві є інша норма, що регулює подібні з ним відносини. Схожість правовідносин повинна бути істотною. Саме їх істотна однорідність дозволяє ефективно застосовувати до них норму, що діє, аналогічно. Тому, перш за все, схожу норму треба шукати в тому ж правовому інституті, підгалузі, галузі права. Якщо в даній галузі подібні норми відсутні, треба звернутися до суміжних, а потім - до інших галузей права. В основному аналогія закону дозволяється законодавством лише щодо врегулювання відносин у приватно-правовій сфері, хоча в державах, де використовується як джерело права судовий прецедент за аналогією розглядаються і публічно-правові спори.

Необхідність аналогії права зумовлена існуванням багатьох випадків, які ні звичаєм, ні законом не передбачені, а проте підлягають судовому розгляду. Вважається загальновизнаним правилом, що суд не може відмовитися від вирішення справи під приводом неясності, неповноти або суперечності закону. Коли в судовій практиці зустрічається казус, законом не передбачений, то суд може підшукати такий закон, який передбачає випадок, аналогічний з даним. Якщо ж такого закону не виявляється, то суд зобов'язаний розглянути спірне питання відповідно до духу всього чинного законодавства, на підставі його загального розуміння.

При застосуванні аналогії права істотне значення мають принципи права, які закріплюються в конституції. Оскільки норми Конституції України є нормами прямої дії, то правозастосувач, виходячи із власною правосвідомості, може мотивувати рішення в справі, посилаючись на конституційні норми.

При ухваленні рішення на підставі загального розуміння всього законодавства мова йде про аналогію права.

Для застосування аналогії потрібний випадок, схожий з даним, принаймні в деяких істотних ознаках. в типових дісах.

Крім аналогії закону і права. прогалини в праві усваються ще одним способом – постійним застосуванням того чи іншого припису із суміжної галузі права, що регулює подібні відносини.

Ось, наприклад, не можна зловживати аналогією в галузі кримінального законодавства, як мало місце у фашистській Німеччині. де законом від 28 червня 1935 р. був скасований принцип «немає злочину без закону» і тим самим на законодавчому рівні відкритий шлях для судової сваволі і розправи з політичними супротивниками. IV з'їзд Міжнародної асоціації кримінального права (Париж, 1937 р.) засудив аналогію в кримінальному праві і виступив проти її застосування. У кримінальному законодавстві України інститут аналогії відсутній. Стаття 58 Конституції України проголошує: «Ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення» [4].

Як зазначалось вище, аналогія права можлива лише тоді, коли немає конкретної норми, яка б регулювала подібний випадок. Причому її немає ні в даній галузі, ні в суміжній. При такому застосуванні важливе значення мають загальні принципи права. Мова, перш за все, йде про такі принципи права, як справедливість, гуманізм, рівність перед законом та інші. Подібні принципи закріплюються в Конституції України та інших законах.

В результаті проведеного дослідження автором було зроблено наступні висновки:

Прогалини у праві – це повна або часткова відсутність правового регулювання суспільних відносин, які знаходяться в сфері правового впливу та потребують правового регулювання, за оцінкою суб'єкта правозастосування, є недоліком права, поява якого спричинена об'єктивним розвитком суспільних відносин або суб'єктивними причинами, пов'язаними з правотворчими та правозастосовними діями законодавчих, виконавчих та судових органів державної влади, наявність яких зумовлює нетиповість правозастосовної діяльності, яка втрачає свою традиційну послідовність, як система логічно пов'язаних, послідовних дій.

Прогалини в законодавстві повинні усуватися в процесі правотворчості шляхом внесення змін і доповнень до законів, видання нових, досконаліших юридичних актів.

Аналогія закону і аналогія права як засоби усунення прогалин в законодавстві передбачені в ст. 11 ЦПК України: «В разі відсутності закону, який регулює спірні відносини, суд застосовує закон, який регулює подібні відносини, а за відсутності такого суд виходить із загальних засад і змісту законодавства України».

Аналогія права – це застосування, для врегулювання певних суспільних відносин, за наявності прогалини в законодавстві та за відсутності можливості застосування аналогії закону, загальних принципів відповідної галузі права, правового інституту або законодавства в цілому. Аналогія права являє собою менш точний прийом вирішення юридичної справи і припускає дотримання таких умов: 1) наявність загальної правової урегульованості даного випадку; 2) відсутність адекватної юридичної норми; 3) відсутність аналогічної норми. У науковій літературі наголошується, що в такій ситуації правозастосовний орган повинен у

вирішенні юридичної справи виходити із загальних засад і змісту законодавства.

На практиці це означає використання принципів загальних, міжгалузевих, галузевих інститутів, які закріплені в праві й так або інакше відображають закономірності предмета і механізму правового регулювання. Застосування аналогії права за наявності аналогічної норми, як і застосування аналогічної норми за наявності адекватної, буде помилкою правозастосовувача.

Список використаних джерел:

1. Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия: опыт комплексного исследования / С. С. Алексеев. – М.: Статут, 1999. – 712 с.
2. Васильковский Е.В. Курс гражданского процесса. – Т.І. – М., 1913.
3. Зайчук О.В. Теория держави і права. Академічний курс: Підручник / О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер. 2006. – С. 457.
4. Конституція України. Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2222- IV від 08.12.2004.- ст.58 // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – Ст. 44.
5. Лазарев В.В. Пробелы в праве. Изд. Казанского университета. - 1969. С. 83-84.
6. Скакун О.Ф. Теория держави і права: Підручник / О. Ф. Скакун. - Пер. з рос. – Харків: Консум, 2001. – С. 400-401.

Особливості входження України в європейський освітній простір

Пономаренко К.М., студент ННПП НАВС

Остафійчук Т.В., доцент кафедри психології та педагогіки ННПП НАВС,
кандидат психологічних наук, доцент

Болонський процес - це процес європейських реформ, що спрямований на створення спільної Зони європейської вищої освіти до 2010 року. Болонський процес офіційно розпочався у 1999 році з підписання Болонської декларації. Передумовою її створення стало підписання Великої Хартії європейських університетів (Magna Charta Universitatum).

Згідно з цілями Болонського процесу до 2010 року освітні системи країн-учасниць Болонського процесу повинні бути змінені, щоб сприяти: полегшеному переїзду громадян з метою подальшого навчання чи працевлаштування у Зоні європейської вищої освіти; зростанню привабливості європейської вищої освіти; розширенню Європи та забезпеченню її подальшого розвитку як стабільного, мирного, толерантного суспільства.

Слід зазначити, що Болонський процес не передбачає створення повністю ідентичних систем освіти у різних країнах, він призначений лише для зміцнення взаємозв'язків та покращення взаєморозуміння між різними освітніми системами.

Таким чином існують два можливі варіанти для реалізації національного інтересу держави в контексті приєднання до Болонського процесу:

1. Приєднання до Болонського процесу держави становить перед собою мету вирішення національних освітянських проблем, покращення якості освіти за допомогою можливостей, котрі надає Болонський процес (тобто реалізацію національного інтересу у сфері освіти) за умови збереження фундаментальних особливостей національної освіти та